

**Звіт про стратегічну екологічну оцінку
Стратегії розвитку Івано-Франківської
області на 2021-2027 роки**

м. Івано-Франківськ, 2020 р.

Зміст

ВСТУП.....	3
1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021-2027 РОКИ	4
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	6
3. ОСНОВНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	15
4. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	17
5. ЙМОВІРНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ.....	19
6. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ.....	23
7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ	25
8. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.....	27
9. РЕЗЮМЕ	29

Вступ

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки. З 12 жовтня 2018 року в Україні вступив в дію закон «Про стратегічну екологічну оцінку».

Стратегічна екологічна оцінка Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки здійснювалася за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Уряду Канади.

1. Зміст та основні цілі Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки

Мета Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки полягає у створенні комфортних умов життя людини через вирішення спільних проблем та реалізації завдань щодо ефективного розвитку продуктивних сил громад, раціонального використання ресурсного потенціалу, забезпечення екологічної безпеки та вдосконалення територіальної організації суспільства.

Бажана «траєкторія» розвитку Івано-Франківської області, що має призвести до досягнення стратегічного бачення (див. вставку 1), визначається трьома стратегічними цілями. Кожна з цих цілей конкретизується в операційних цілях. Для кожної операційної цілі розроблені завдання та можливі сфери реалізації проєктів (табл. 1).

Вставка 1
Стратегічне бачення розвитку Івано-Франківської області
Івано-Франківщина – комфортний і безпечний для проживання регіон з високим рівнем життя, високорозвинений культурний, туристичний, курортно-рекреаційний центр України з конкурентоспроможною та інноваційною економікою.

Таблиця 1. Стратегічні та операційні цілі й завдання Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки

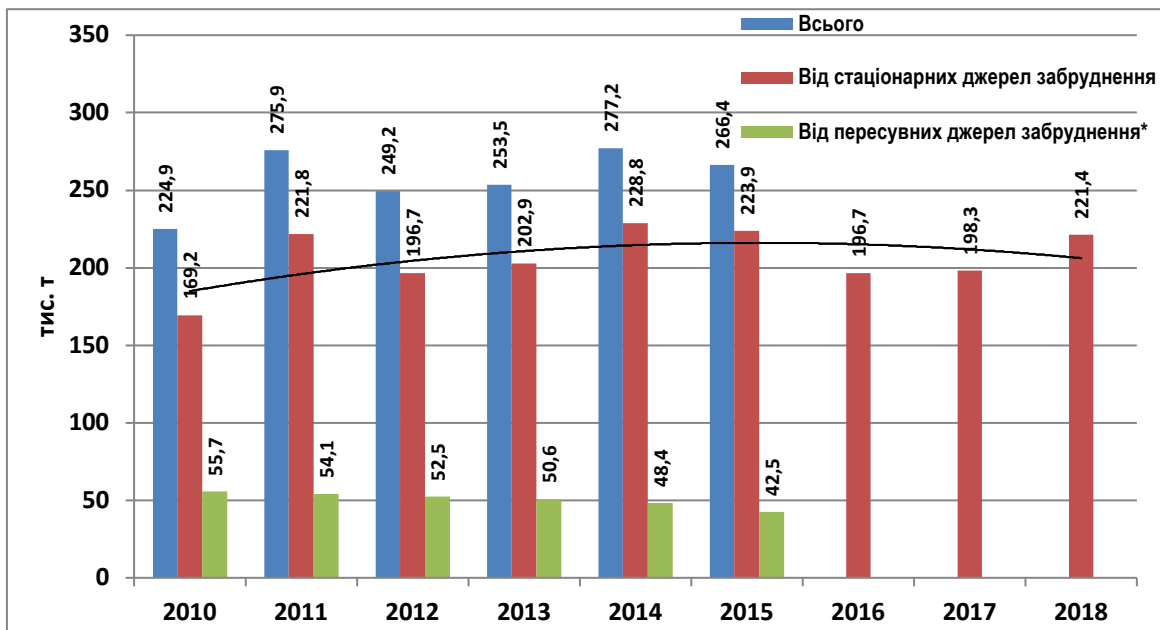
Операційна ціль	Завдання
Стратегічна ціль 1. Конкурентоспроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації	
1.1. Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності, залучення інвестицій	1.1.1. Розвиток інноваційної складової видів економічної діяльності зі значним потенціалом (у сфері деревообробки, хімічної промисловості, агропромислового комплексу та креативних індустрій, тощо) 1.1.2. Підготовка та супровід інвестиційних проєктів 1.1.3. Підвищення інвестиційної привабливості та міжнародна промоція регіону 1.1.4. Розвиток малого і середнього підприємництва, в т.ч. людей з інвалідністю та молоді
1.2. Енергетична самодостатність	1.2.1. Підтримка альтернативної енергетики 1.2.2. Формування енергоефективного суспільства
1.3. Розвиток туристично-рекреаційної сфери, територій історико-культурної спадщини	1.3.1. Створення нових та підтримка туристичних продуктів і атракцій, у т.ч. на гірських територіях, їх доступність для людей з інвалідністю 1.3.2. Розвиток туристичної, сервісної інфраструктури та навігації 1.3.3. Маркетинг туристичного потенціалу Івано-Франківської області 1.3.4. Збереження та управління природною та культурною спадщиною
1.4. Стимулювання економічного розвитку громад, сільських та гірських територій	1.4.1. Розвиток фермерських господарств та сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, виробництва органічної сільськогосподарської продукції 1.4.2. Розвиток та технологічне переоснащення підприємств сільського господарського виробництва, створення інфраструктури для зберігання, сортування та переробки сільгосппродукції 1.4.3. Покращення інструментів просторового планування 1.4.4. Підвищення фінансової спроможності громад, в т.ч. через розвиток малого бізнесу
Стратегічна ціль 2. Розвиток інфраструктури області	
2.1. Розвиток	2.1.1. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт мостів і

Операційна ціль	Завдання
дорожньо-транспортної, логістичної, прикордонної інфраструктури	автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення 2.1.2. Розвиток транспортно-логістичної прикордонної інфраструктури 2.1.3. Безпека транспортної інфраструктури 2.1.4. Розвиток придорожньої інфраструктури
2.2. Розвиток інфраструктури територіальних громад	2.2.1. Забезпечення якісними адміністративними послугами в об'єднаних територіальних громадах 2.2.2. Покращення житлово-комунальної інфраструктури 2.2.3. Організація просторового планування територій 2.2.4. Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури громад
Стратегічна ціль 3. Створення комфортних та безпечних умов проживання на території Івано-Франківської області	
3.1. Забезпечення рівного доступу, підвищення якості медичних, освітніх послуг та розвиток спорту в громадах	3.1.1. Підвищення якості та доступності медичних послуг: будівництво, реконструкція та покращення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я 3.1.2. Підвищення якості та доступності освітніх послуг: будівництво, реконструкція та покращення матеріально-технічної бази закладів освіти 3.1.3. Створення умов для інтеграції системи закладів вищої освіти у європейський освітній простір, підтримка міжнародних обмінів студентами, аспірантами, викладачами 3.1.4. Розвиток спортивної інфраструктури громад області 3.1.5. Розвиток масового спорту та спорту вищих досягнень
3.2. Розвиток соціальної інфраструктури та інклюзії	3.2.1. Вдосконалення системи надання соціальних послуг 3.2.2. Розвиток якісного інклюзивного середовища 3.2.3. Створення безбар'єрного простору
3.3. Розвиток мережі закладів культури	3.3.1. Створення, реконструкція, модернізація та реновація закладів культури області 3.3.2. Формування та впровадження ідеології культури для дітей та молоді
3.4. Підвищення рівня екологічної безпеки	3.4.1. Створення системи поводження з твердими побутовими відходами 3.4.2. Зменшення забруднення водних об'єктів та ґрунтів, покращення санітарного та екологічного стану населених пунктів 3.4.3. Забезпечення якісною питною водою жителів області 3.4.4. Забезпечення цивільного захисту населення області 3.4.5. Збереження та розширення природних територій та об'єктів природо-заповідного фонду, відновлення лісів

2. Характеристика поточного стану довкілля Івано-Франківської області

Атмосферне повітря

В Івано-Франківській області від стаціонарних джерел забруднення в атмосферне повітря щорічно надходить 86-92% загальнообласних обсягів викидів. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в Івано-Франківській області протягом 2010-2018 років представлена на рис. 1. Обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення перебуває на високому рівні, при цьому спостерігається коливання обсягів викидів приблизно на рівні 200 тис. т. До 2015 року спостерігалася тенденція до зменшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел, з яких лєвова частка припадає на автотранспорт.

* з 2016 р. дані щодо викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел викидів відсутні у зв'язку зі зміною форми статистичної звітності: виключенням даної позиції зі звітів 2 тп-повітря

Джерело: Головне управління статистики в Івано-Франківській області

Рис. 1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в Івано-Франківській області у 2010-2018 роках

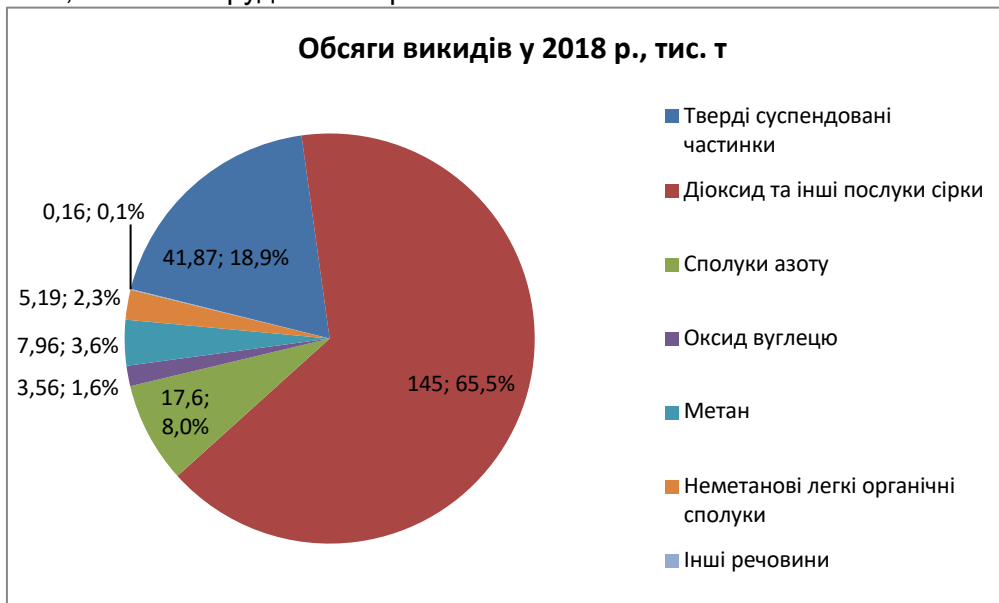
У 2018 р. в атмосферне повітря області від стаціонарних джерел забруднення потрапило 221,4 тис. т забруднюючих речовин. Крім того, у повітряний басейн надійшло 13,8 млн т діоксиду вуглецю (на 22,1% більше, ніж у 2014 р.) – основного парникового газу, який впливає на зміну клімату. У розрахунку на квадратний кілометр території області в атмосферу у 2018 році було викинуто 15,9 т забруднюючих речовин, на одну особу – 161 кг.

У загальнодержавних обсягах викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення частка області за останні 5 років становить 6-9%, діоксиду вуглецю – 7-11%.

У структурі викидів забруднюючих речовин у 2018 р., як і за останні п'ять років, переважав діоксид та інші сполуки сірки – 145,1 тис. т (65,5%). Іншими основними речовинами, що забруднюють атмосферне повітря області, є речовини у вигляді твердих суспендованих частинок, сполуки азоту, метан, неметанові леткі органічні сполуки та оксид вуглецю (рис. 2).

Основними забруднювачами повітря є підприємства з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води (91,8% загальнообласних обсягів). Зокрема, найбільшим забруднювачем атмосферного повітря залишається ВП «Бурштинська ТЕС» АТ «ДТЕК Західенерго», на яку припадає 82,6% викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

від загального обсягу викидів по області. Викиди в атмосферне повітря у 2018 році від виробничої діяльності підприємства ВП «Бурштинська ТЕС АТ «ДТЕК Західенерго» становили 182,9 тис. т забруднюючих речовин.

Джерело: Головне управління статистики в Івано-Франківській області

Рис. 2. Обсяги викидів основних забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в Івано-Франківській області у 2018 році, тис. т

У значній мірі на стан атмосферного повітря впливають транскордонні перенесення шкідливих речовин з країн Центральної Європи, однак, відсутність мереж постів контролю не дає можливості реально оцінити величину впливу транскордонних забруднень на загальний стан атмосферного повітря області.

Водні ресурси

Водозабезпеченість

Водні ресурси Івано-Франківської області представлені поверхневими та підземними водами. За загальними запасами поверхневих вод область посідає 3-є місце в Україні. На території області протікає 8294 річки загальною довжиною 15754 км. Озер на території Івано-Франківської області мало. Переважають штучні озера-ставки, які відіграють велику роль у регулюванні стоку. Найбільші ставки є в долинах Гнилої Липи (Бурштинське водосховище, площа 1260 га), Свіржа (Княгиницьке водосховище, площа 184 га).

В області нараховується 17 родовищ (31 ділянка) прісних підземних вод, які занесені до Державного балансу запасів корисних копалин України. За підземними водами, запаси яких згідно «Довідника з водних ресурсів» складають 270 млн м³ на рік, область знаходиться на 19-му місці в Україні.

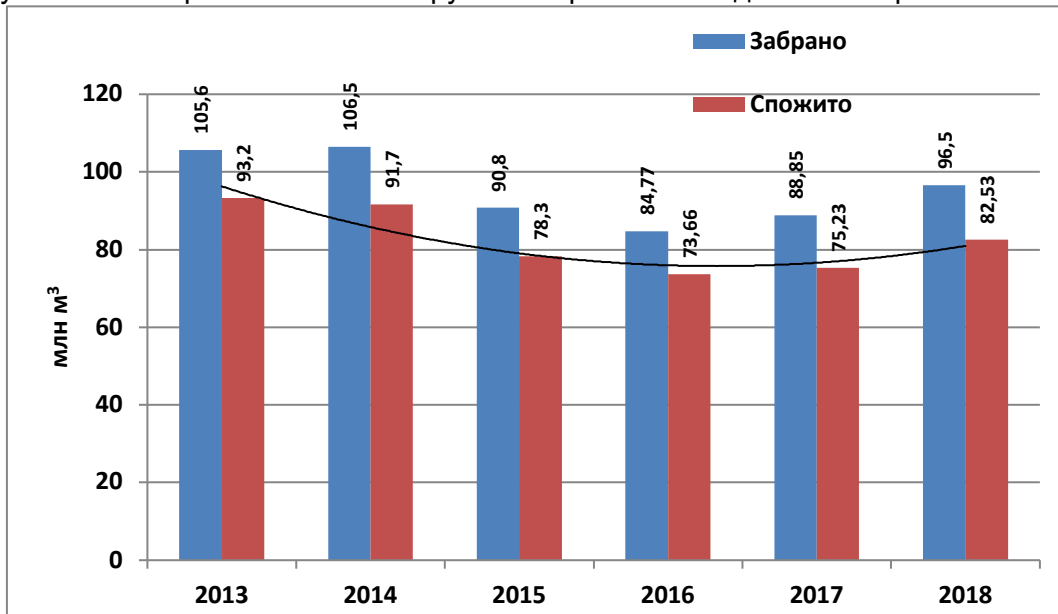
Поверхневі водні ресурси, що формуються в межах області в середній по водності рік складають 4544,4 млн м³, в рік 75% забезпеченості – 3317,6 млн м³ і в рік 95% забезпеченості – 2182,3 млн м³. Сумарні водні запаси (з водами сусідніх областей) складають відповідно 9050,8 млн м³, 6562,6 млн м³, 4299,3 млн м³.

Водозабезпеченість невеликих населених пунктів і сіл переважно відбувається децентралізовано за допомогою поодиноких свердловин, колодязів, рідше каптованих джерел. Водопостачання великих населених пунктів і промислових об'єктів відбувається централізовано. Для централізованого водопостачання населення експлуатується 12 ділянок розвіданих родовищ.

Згідно даних державного обліку використання підземних вод, у межах Івано-Франківської області знаходиться близько 160 поодиноких водозабірних свердловин, що експлуатують питні води.

Водокористування

Динаміка забору та споживання прісної води в Івано-Франківській області (рис. 3) свідчить про те, що до 2016 року спостерігалася тенденція зменшення обсягів забору та використання води, а у 2017 і 2018 роках обсяги забору та використання води почали зростати.

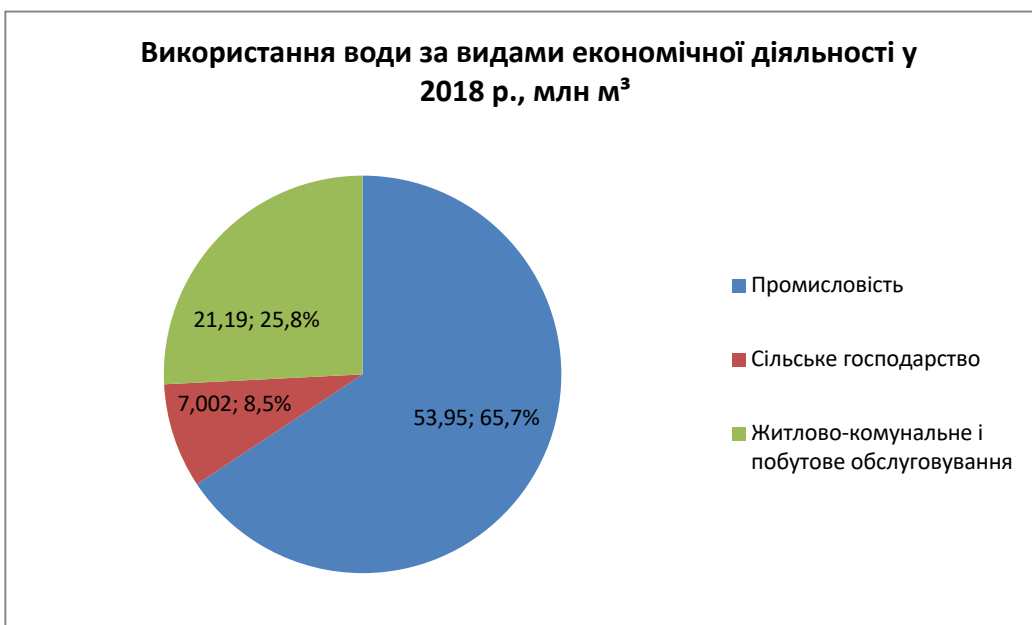

Джерела: Екологічний паспорт Івано-Франківської області за 2018 рік; Довкілля Івано-Франківщини: Статистичний збірник. 2016.

Рис. 3. Динаміка забору та споживання прісної води в Івано-Франківській області у 2013-2018 роках

За даними державної статистичної звітності за формою 2-ТП (водгосп) у 2018 р. господарствами та населенням області забрано 96,50 млн м³ води, в т.ч. з поверхневих водойм – 90,62 млн м³, з підземних джерел – 5,87 млн м³ води. Порівняно з 2017 роком забір води збільшився на 7,65 млн м³.

У 2018 р. промисловістю було використано 53,95 млн м³ води, житлово-комунальним і побутовим обслуговуванням – 21,19 млн м³, сільським господарством – 7,002 млн м³ (рис. 4).

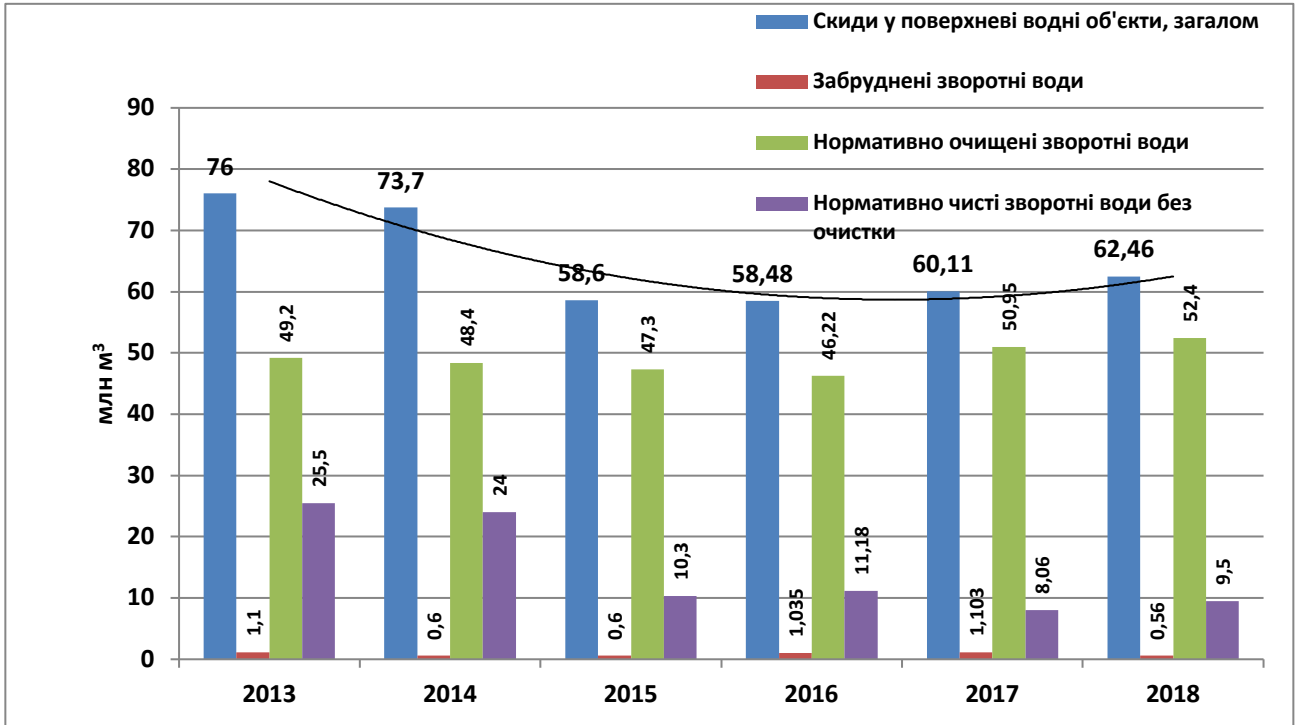
Джерело: Екологічний паспорт Івано-Франківської області за 2018 рік.

Рис. 4. Використання води за видами економічної діяльності в Івано-Франківській області у 2018 р.

Втрати води при транспортуванні у 2018 р. становили 12,48 млн м³ (12,93 % до забраної води).

Водовідведення

Динаміка скидів стічних вод у поверхневі водні об'єкти усіма водокористувачами вказує на те, що до 2016 року спостерігалася тенденція зменшення обсягів скидів, а у 2017 і 2018 роках обсяги скидів почали зростати (рис. 5).

Джерела: Екологічний паспорт Івано-Франківської області за 2018 рік; Довкілля Івано-Франківщини: Статистичний збірник. 2016.

Рис. 5. Динаміка скиду зворотних вод у природні водні об'єкти

Найбільшими забруднювачами поверхневих водних об'єктів по області у 2018 році були такі користувачі: Ворохтянська навчально-спортивна база «Заросляк», с-ще Ворохта; ТОВ «Полісмоли», с-ще Вигода; ДП «Підприємство Долинського ВЦ 118» с. Тростянець; ТОВ «Уніплит», с-ще Вигода; Верховинське водопровідно-каналізаційне підприємство, с-ще Верховина; КП Брошнів-Осадської селищної ради, с-ще Брошнів-Осада; КП «Тлумач-Водоканал», с. Гончарівка; ЖКП «Техносервіс», с. П'ядики; МКП «Косівміськводосервіс», м. Косів; КП «Екопобутсервіс», с-ще Войнилів та інші.

В області налічується 152 очисні споруди всіх форм власності, з них 148 діючі та 4, які не функціонують; з них 133 очисні споруди, які здійснюють скид зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, а саме: комунальних підприємств – 27, закладів освіти – 27, охорони здоров'я – 13, соціального захисту – 6, приватних підприємств – 24, підприємства різних форм власності – 51 та 15 очисних, що не здійснюють скид в поверхневі водні об'єкти.

В загальному стан очисних споруд – задовільний, є й такі, які потребують невідкладного капітального ремонту або реконструкції. В основному це комунальні підприємства серед яких – КП «Екопобутсервіс» Войнилівська ОТГ, ЖКП «Техносервіс» с. П'ядики, селищне комунальне підприємство с-ще Ворохта та ВУВКГ м. Яремче. Крім того, в незадовільному стані знаходяться очисні споруди Зборянської гімназії, Верхнянського ліцею Верхнянської сільської ради ОТГ та очисні споруди Підгайчиківської сільської ради Коломийського району.

Оцінка гідрохімічного стану і рівнів забруднення річкових вод на території області у 2017 році проведена Дністровським басейновим управлінням водних ресурсів. Стан поверхневих вод Івано-Франківської області у 2017 році за гідрохімічними та радіологічними показниками є задовільним і характеризується середньостатистичними значеннями показників якості. Виключенням є р. Саджава, стан якої залишається нестабільним.

Питне водопостачання

Водопостачання населення Івано-Франківської області у 2017 році здійснювалося 39 централізованими водопроводами, у т.ч. 24 – комунальними, 5 – відомчими та 10 – сільськими. У порівнянні з 2016 роком кількість централізованих водопроводів зменшилась на 2 централізованих водопроводи (с-ще Яблунів Косівського району та село Данильче Рогатинського району).

З усіх видів водних ресурсів найбільш цінними для водопостачання є підземні прісні води, тому що вони є чистішими за поверхневі і мають стабільніший дебіт. Підземні води за хімічним складом, мінералізацією, вмістом специфічних компонентів та іншими ознаками поділяються на підземні води питного призначення, мінеральні води, природні розсоли, промислові води. До підземних вод питного призначення відносяться води з мінералізацією до 1,0 г/дм³. В області є близько 300 родовищ і проявів мінеральних вод різних типів. Серед них є аналоги «Нафтусі», «Миргородської», «Моршинської», «Єсентуки».

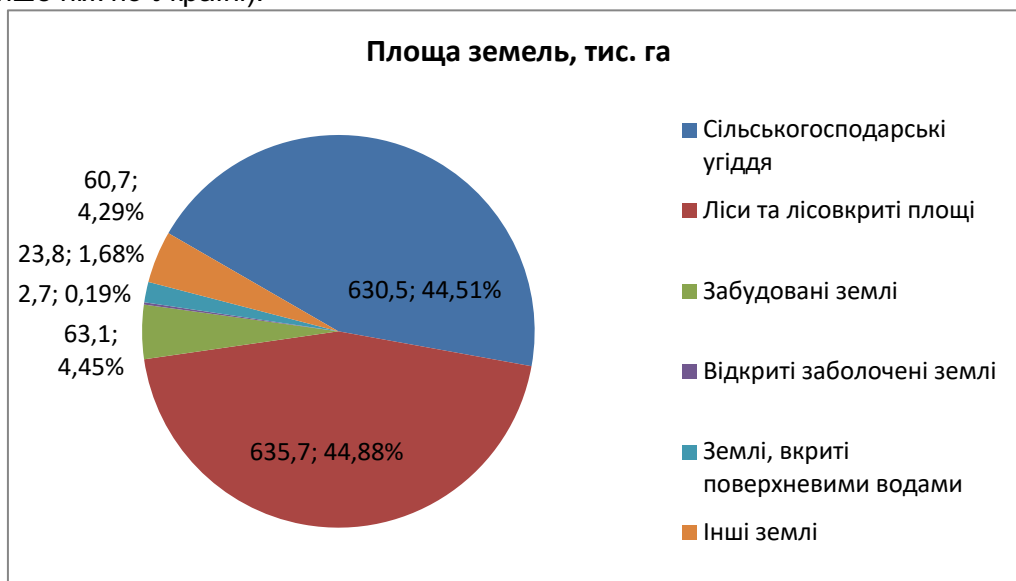
Земельні ресурси та ґрунти

Загальна площа земель області станом на 01.01.2019 р. становила 1392,7 тис. га (рис.6).

Аналіз даних сучасного стану і співвідношення угідь свідчить про те, що найбільші порушення відбулися в передгірських і рівнинних районах. Ступінь сільськогосподарської освоєності території коливається у межах відповідно 54-64% і 63-77%. Загальна розораність перевищує межу екологічної збалансованості як у рівнинних (52%), так і в передгірських районах (43%). У рівнинних районах розорано в середньому 77% сільськогосподарських угідь, у передгірських – 72%. Сільськогосподарська освоєність гірських районів нижча – в середньому 30%, при загальній розораності території 12% і розораності сільськогосподарських угідь – 41%.

Основа сільськогосподарського виробництва – це сільськогосподарські угіддя, які станом на 1 січня 2019 р. займають 621,2 тис. га (за даними Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру), що становить майже 45% території області або 1,5% сільгоспугідь України. Із загальної кількості сільгоспугідь 64,5% припадає на рілля, 19,5% – на пасовища, 13,2% – на сіножаті, 2,5% – на багаторічні насадження 0,3% – на перелоги.

Спостерігається низька забезпеченість населення земельними ресурсами (в середньому на одного жителя в області припадає 0,43 га сільськогосподарських угідь і 0,28 га ріллі, що вдвічі менше ніж по Україні).

Джерело: Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Івано-Франківській області в 2017 році

Рис. 6. Структура земельного фонду Івано-Франківської області у 2017 р.

За результатами лабораторних досліджень, які проводяться на п'ятирічний звітний період, в області серед обстежених угідь 54,5% кислих земель, що негативно позначається на їх родючості. Серед них 26,2% припадає на дуже сильно та сильнокислі, 31,4% –

середньокислі, 42,4% – слабокислі ґрунти. Наявність таких площ ґрунтів з підвищеною кислотністю вимагає негайного відновлення робіт по вапнуванню, як одного з найефективніших і найтриваліших за дією засобів впливу на ґрунт і його родючість.

Гумус є основним джерелом поживних речовин в ґрунті. Чим вищий вміст гумусу в ґрунті, тим більша його родючість, тому збереження і накопичення гумусу є основою родючості ґрунту. Середньозважений показник вмісту гумусу по області за період з 2011 по 2015 роки становить 3,28%, що відповідає підвищеному рівню забезпеченості.

Біорізноманіття

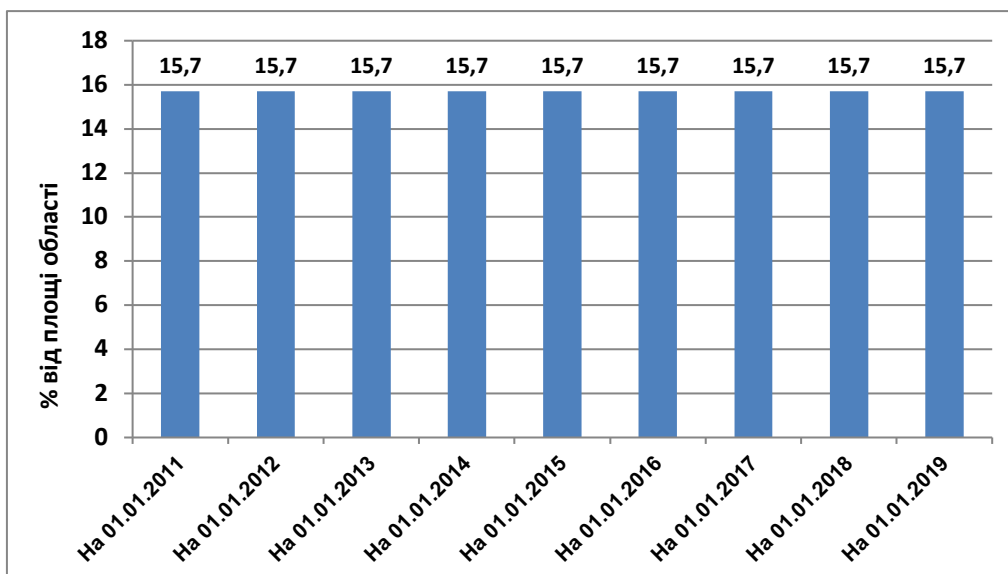
В області є багато своєрідних і унікальних природних комплексів з різноманітним рослинним і тваринним світом. Це – збережені унікальні кедрово-смерекові ліси і зарості сосни гірської (жерепу) у природному заповіднику «Горгани», природний комплекс високогірного ландшафту Карпатського національного природного парку, одне з найбільших місць проростання тиса ягідного (релікт третинного періоду) у ботанічному заказнику загальнодержавного значення «Княздвірський», збережені степові угруповання на «Касовій горі» (біля м. Бурштина), «Чортовій горі» (біля м. Рогатин), в урочищі «Масьок» (Городенківського р-ну).

Рослинний світ області нараховує понад 1500 видів рослин, що складає більше половини списку флори України. На заповідних територіях області охороняється більше 1000 видів судинних рослин, що становить майже 55 % всієї флори Українських Карпат.

Майже третина природної флори Івано-Франківщини, тобто 418 видів, потребує повної або часткової охорони. Сюди належать ендемічні та реліктові, рідкісні та зникаючі види рослин, 126 видів рослин і грибів занесено до Червоної книги України та Європейського Червоного списку, 211 – до Регіонального Червоного списку.

Видова чисельність тваринного світу Івано-Франківщини порівняно з іншими регіонами України значно багатша. Хребетні представлені 435 видами, ссавці – 74 видами, птахи – 280 видами. На території області нараховується 36 видів представників фауни, які перебувають під загрозою зникнення і занесені до Червоної книги України. Ці види потребують систематичної роботи щодо виявлення місць їхнього перебування, проведення постійного спостереження за станом популяцій та наукових досліджень з метою розробки наукових основ їхньої охорони та відтворення.

Динаміка зростання заповідності території області представлена на рис. 7. Видно, що за останні 9 років площа ПЗФ області залишається на одному й тому ж рівні.

Джерело: Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища в Івано-Франківській області

Рис. 7. Динаміка зростання площі природно-заповідного фонду області

Природно-заповідний фонд області нараховує 482 території та об'єкти загальною площею 218,9 тис. га, що складає 15,7% від загальної площі області, у тому числі: 33 об'єкти

загальнодержавного значення площею 131,6 тис. га; 449 об'єктів місцевого значення площею 87,3 тис. га.

З 33 територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) загальнодержавного значення 1 має статус природного заповідника, 5 національних природних парків, 10 заказників (у тому числі 4 ботанічних, 2 ландшафтних, 2 лісових, 1 орнітологічний, 1 гідрологічний), 13 пам'яток природи (у тому числі 5 ботанічних і 5 гідрологічних, 3 дендрологічних парки), 2 комплексні, 1 геологічна, 1 парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва.

Кількість територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення становить 449, з яких: 3 – регіональні ландшафтні парки, 57 – заказники (9 ландшафтних, 11 лісових, 26 ботанічних, 2 загальнозоологічних, 5 орнітологічних, 4 гідрологічних), 181 – пам'ятки природи (10 комплексних, 151 ботанічних, 1 зоологічні, 10 гідрологічних, 9 геологічних), 196 заповідних урочищ, 2 дендрологічних парків і 8 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.

Ліси

Важливою складовою довкілля області є лісові землі, на які припадає майже 46% території регіону, або 640 тис. га. Площа лісового фонду Івано-Франківської області становить 635,3 тис. га, в тому числі 587,0 тис. га вкритих лісовою рослинністю.

Ліси першої групи, що виконують водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі та рекреаційні функції займають 52% загальної площі земель лісового фонду. Решта (48%) – ліси другої групи, що мають експлуатаційне значення. Існуюче в області співвідношення I та II груп лісів є подібним до загальнодержавного (56,5% та 43,5% відповідно), з незначним переважанням частки лісів другої групи.

У зв'язку з особливими захисними (водоохоронними, ґрунтозахисними, рекреаційними, санітарними, гігієнічними, оздоровчими, природоохоронними, естетичними тощо) функціями більше половини лісів області (52%) мають обмежений режим лісокористування. Решта лісів (48%) віднесено до експлуатаційних лісів. Всього лісів, можливих для експлуатації – 50% .

За породним складом в лісах області переважають хвойні породи (53%, або 328,4 тис. га) (із них 48% – смерека, 4% – ялиця, по 1% – сосна і модрина), твердолистяні складають 34% (210,4 тис. га), м'яко-листяні – 3,0% (22,1 тис. га).

Лісистість території області є нерівномірною. В гірських районах лісистість становить 50-80%, тоді як у рівнинних районах вона знижується до 10-30% і є близькою до середньої по Україні.

Загалом, лісові ресурси є одним з основних природних ресурсів Івано-Франківської області, визначаючи пріоритетне положення лісового господарства в економіці області.

Лісогосподарськими підприємствами, зареєстрованими на території області, у 2018 р. площі рубок лісу за останні 5 років розширено на 5,5% і ними охоплено 28,3 тис. га, з них рубками головного користування – 2,1 тис. га (на 4% більше порівняно з 2014 р.), рубками формування та оздоровлення лісів – 25,7 тис. га (на 4,1% більше).

У загальнодержавних обсягах заготівлі круглого лісу частка Івано-Франківщини за останні 5 років складала близько 6%.

Через несприятливі погодні умови та хвороби лісу протягом 2018 р. в області загинуло 390 га лісових насаджень, що за останні 5 років є одним із найнижчих показників (35,4% до рівня 2014 р.).

У результаті проведених заходів та під впливом природних факторів у 2018 р. ліквідовано осередків шкідників і хвороб лісу на площі 13,4 тис. га, що перевищує рівень 2014 р. в 1,8 раза. Лісозахисні заходи зі знищення осередків шкідників та хвороб лісу в останні 5 років щорічно проводяться на площі 2,1-4,3 тис. га, з яких традиційно основну частину становлять профілактичні біотехнічні заходи.

Надра

На території області обліковується 340 родовищ з 26 видів різноманітних корисних копалин, з яких 161 родовище розробляється. Сировинна база області складається з корисних копалин паливно-енергетичного напрямку (газ, нафта, конденсат, торф), сировини для виробництва

будівельних матеріалів, підземних вод, гірничо-хімічних корисних копалин (кам'яна, калійна та магнієва сіль, карбонатна сировина для вапнування кислих ґрунтів, карбонатна сировина для цукрової промисловості, сірка), гірничорудних корисних копалин.

У межах області розвідано 43 родовища вуглеводнів, з яких промисловістю освоєно 32 родовища. Видобуток нафти і газу в області зосереджений переважно у Долинському та Надвірнянському нафтопромислових районах. Основні обсяги видобутку припадають на нафтогазовидобувні управління «Долинанафтогаз» і «Надвірнанафтогаз», які на правах структурних одиниць входять у ПАТ «Укрнафта». До найголовніших родовищ нафти, внесених у реєстр Державного балансу запасів корисних копалин України, віднесені Долинське, Північно-Долинське, Струтинське, Битків-Бабченське.

Область володіє добре розвинутою сировинною базою будівельних матеріалів. На її території знаходиться 169 родовищ з 11 видів корисних копалин, які застосовуються у будівництві. Розробляється 62 родовища.

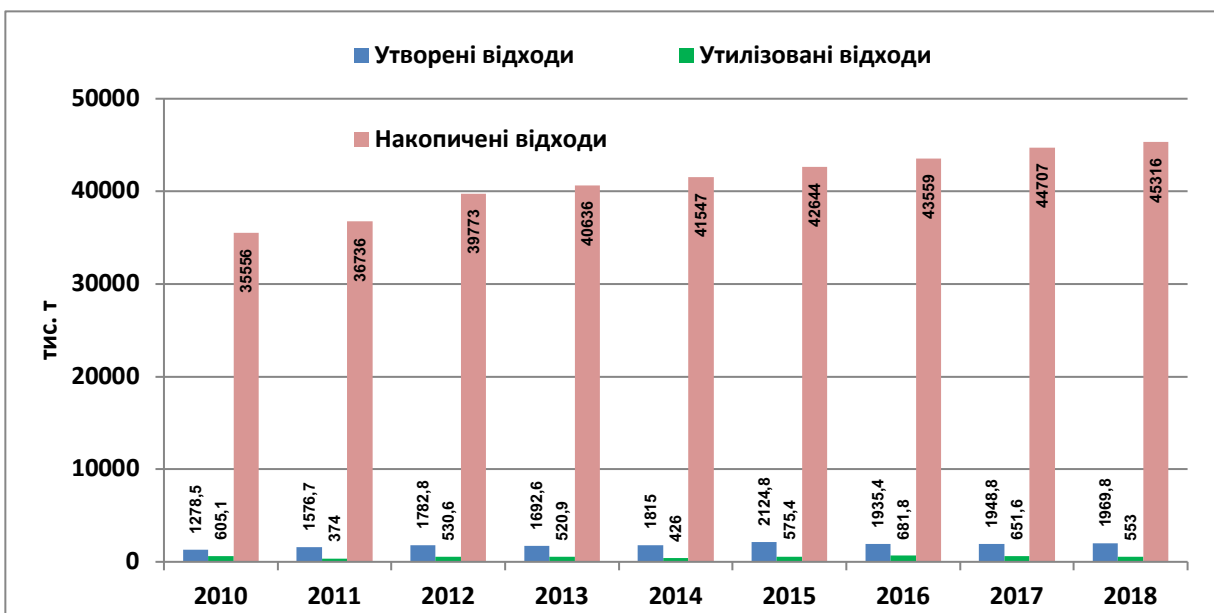
Область повністю забезпечена розвіданими запасами солі кухонної, цементної сировини, вапняку для випалювання вапна, гіпсу, піщано-гравійних матеріалів, цегельно-черепичної та керамзитової сировини, мінеральних вод.

Значну економічну й енергетичну перспективу як для області, так і для України мають нещодавно відкриті поклади сланцевого газу на так званій «Одеській площі». Одеська ділянка майже повністю охоплює територію Тлумацького, Галицького, Тисменицького, Рогатинського районів, частково – Городенківського, Калуського, Коломийського, Снятинського районів і займає близько 2,9 тис. км². Прогнозні ресурси Одеської площі оцінюються Державною службою геології і надр України в 2,98 трлн м³ газу.

Відходи

Динаміка утворення, перероблення та накопичення відходів I-IV класів небезпеки в Івано-Франківській області представлена на рис. 8. Як можна бачити, кількість утворених відходів приблизно залишається на одному й тому ж рівні, від одної четвертої до однієї третини утворених відходів переробляється, а кількість накопичених відходів невпинно зростає.

Більше половини загальнообласних обсягів (49,8%) утворено в м. Бурштині, 14,3% - в Калуському районі, 5,9% – в м. Івано-Франківськ, 8,9% – в Галицькому, 5,6% – у місті Калуші, 6,0% – Рожнятівському, 2,2% – Долинському районах, 2,5% – в Тисменицькому районі. Частка решти міст і районів не досягає 1%.

Джерело: Головне управління статистики в Івано-Франківській області

Рис. 8. Динаміка основних показників утворення та поводження з відходами в Івано-Франківській області з урахуванням відходів, утворених у домогосподарствах

У загальнодержавних обсягах утворених відходів частка області є незначною і за останні п'ять років не перевищує 1%.

Основними забруднювачами довкілля промисловими відходами IV класу небезпеки є ВП «Бурштинська ТЕС» АТ «ДТЕК Західенерго, ДП «Калуська ТЕЦ - Нова», КП «Полігон ТПВ», КП «Екосервіс», КП «Івано-Франківськводокотехпром», КП «Житловик», ТзОВ «КОЛОКОМУНСЕРВІС».

Упродовж 2017 року було утилізовано 651,6 тис. т (35,2% від загальної кількості утворених відходів). 42,6% утилізованих відходів припадає на підприємства Калуського району, 26,0% – Галицького, 6,9% – Рожнятівського районів, 11,2% – м. Калуш, м. Коломия – 7,1%, м. Бурштин – 2,7%. Крім того 887,0 тис. т відходів видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти, 114,8 тис. т – спалено з метою отримання електроенергії.

На території Івано-Франківської області зосереджено 15 постійно діючих полігонів твердих побутових відходів, з яких паспортизовані – 8. Найбільші полігони області знаходяться поблизу м. Івано-Франківськ (с. Рибне Тисменицького району), м. Калуш, м. Коломия, м. Долина, м. Надвірна (с. Пнів). Частково запроваджений роздільний збір твердих побутових відходів у 57 населених пунктах та 6 містах обласного значення.

Техногенна небезпека

Однією з найбільших техногенних небезпек на території Івано-Франківської області є техногенна активізація карсту, що пов'язана з розробкою соленосних пластів, у районі міст Калуш, Долина, Болехів, які завдають значних збитків господарству, створюють небезпечні умови для здоров'я та життя місцевого населення. Активізація даних процесів спричиняє осідання земної поверхні над гірничими виробками. За даними Національної доповіді про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2014 р. техногенна активізація карсту поширена у межах Калуш-Голинського родовища калійної солі (поля Північно-Каїнітове, Хотинь, Сивка Калуська).

Загальна площа просідання сягає 1,6 км². Площа осідання складала 0,3 км², глибина коливається від 0,2 до 2,1 м. Мали місце тріщини в житлових і господарських будівлях, а також формування мульди просідання в районі гаражного кооперативу м. Калуш. Амплітуда осідання тут незначна і встановлюється лише інструментальними методами.

У Домбровському кар'єрі продовжується руйнування західного борту ерозійними процесами та формування карстових воронок. Пильної уваги потребує процес видобутку сірки на Тлумацькому родовищі.

На території області розміщено понад 500 промислових підприємств хімічної, енергетичної, нафтогазовидобувної, деревообробної та інших галузей. Понад 4% території зайнято нафтогазовими трубопроводами, пробурені більше 2000 свердловин для видобування нафти і газу. Ці об'єкти обумовлюють значне техногенне навантаження на всі компоненти природного середовища.

3. Основні екологічні проблеми Івано-Франківської області

1) Надзвичайна екологічна ситуація, яка склалася після припинення виробничої діяльності виробництва калійних добрив в м. Калуші

Проблеми, пов'язані з погіршенням техногенно-екологічного стану на території Калуського гірничопромислового району існують впродовж тривалого періоду, однак особливо загострилися після припинення виробничої діяльності калійного та магнієвого виробництв, а також експлуатації видобувних дільниць (шахт, кар'єру) Калуш-Голинського родовища калійної солі. Із раптовою зупинкою виробничого комплексу перестали здійснюватися заходи з підтримання крупних гірничо-технологічних об'єктів у безпечному стані.

Контроль за змінами, що відбуваються у геологічному середовищі в межах розташування цих об'єктів та зоні їх потенційного негативного впливу, є епізодичним і фрагментарним.

Основними об'єктами, які здійснюють негативний вплив на довкілля та безпеку проживання на території Калуського гірничопромислового комплексу є:

1. Домбровський кар'єр: до 2008 р. був єдиним в світовій практиці відкритим кар'єром з видобутку калійних руд. Видобуто 50,1 млн м³ гірничої маси, залишкові балансові запаси 32 млн т. Кар'єр заповнений розсолами (до середньої відмітки підошви водного горизонту 0,55 м). Площа водозбору – 376 га. Надходження вод у кар'єр – 2,5-2,7 млн м³ щорічно. Загроза – повне затоплення кар'єру та потрапляння розсолів у басейн р. Дністер.
2. Хвостосховище № 1: площа 54 га, заскладовані галітові солевмісті відходи об'ємом 12-14 млн м³. Об'єкт засолює підземні водні горизонти.
3. Хвостосховище № 2: площа 48 га, заповнене відходами об'ємом 9,4 млн м³, з них тверда фаза 8 млн м³. Загроза – засолення підземних водоносних горизонтів, наявність карстових порожнин в тілі дамби, загроза прориву та попадання ропи в р. Дністер.
4. Солевідвали: № 1 – площа 48 га, заскладовано 11,3 млн м³ розкритих солевмісних порід, висота відвалу 55 м; № 4 – площа 39 га, заскладовано 7,4 млн м³ розкритих солевмісних порід, висота відвалу 30 м. Обидва об'єкти засолюють підземні водні горизонти.
5. Залишковий вплив колишнього полігону токсичних відходів ТОВ «Оріана-Галев». Протягом 2010-2013 років вивезено 29,431 тис. т відходів з вмістом гексахлорбензолу за межі області. Існує загроза забруднення підземних водоносних горизонтів продуктами розпаду гексахлорбензолу.
6. Просідання земної поверхні над колишніми гірничими виробками рудників «Калуш», «Голинь» і «Ново-Голинь», прогнозовано 20 м в місцях розміщення житлових мікрорайонів, де проживає близько 4500 осіб, розміщені житлові будинки та промислові об'єкти.

2) Забруднення атмосферного повітря викидами промислових підприємств і автотранспорту

Найбільшим забруднювачем атмосферного повітря на Івано-Франківщині є ВП «Бурштинська ТЕС» АТ «ДТЕК Західенерго». Викиди електростанції в 2018 році становили 82,6% від загальної кількості викидів стаціонарних джерел Івано-Франківської області. За 2018 рік ВП «Бурштинська ТЕС» в атмосферу викинуто 182,9 тис. т забруднюючих речовин. У порівнянні з 2017 роком викиди збільшилися на 14,2%.

Димові труби ВП «Бурштинська ТЕС» АТ «ДТЕК Західенерго» мають значну висоту (дві труби висотою до 250 м і одна – 180 м). Розсіювання викидів шкідливих речовин через висотні труби здійснюються на території не тільки Івано-Франківської, а і Львівської та Тернопільської областей.

3) Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства

Незважаючи на те, що область має значні водні ресурси, водна проблема залишається актуальною. Це пов'язано, насамперед, із забрудненням водних об'єктів стічними водами, нераціональним використанням прісної води.

У зв'язку зі зменшенням обсягів використання води, головним чином за рахунок промисловості, протягом останнього часу мала місце тенденція до зменшення обсягів скидів зворотних вод у водойми області.

Основними проблемами забруднення поверхневих вод Івано-Франківщини є: скид неочищених та недостатньо очищених стічних вод; відсутність водоохоронних зон та прибережно-захисних смуг водних об'єктів.

Найбільшими забруднювачами поверхневих водних об'єктів по області є такі підприємства, як: ТОВ «Уніплит» с-ще Вигода; КП Брошнів-Осадської селищної ради с-ще Брошнів-Осада; КП «Тлумач-водоканал» с. Гончарівка Тлумачького р-ну; НГВУ «Долинанафтогаз» м. Долина; МКП «Косівміськводосервіс» м. Косів; ДП «Санаторій «Черче» с. Черче Рогатинського р-ну; ТОВ «Полісмоли» с-ще Вигода; ДП «Підприємство Долинського ВЦ 118» с. Тростянець Долинського р-ну; Ворохтянська навчально-спортивна база «Заросляк» с-ще Ворохта; Обласний дитячий санаторій «Ясень» с. Ясень Рожнятівського р-ну).

В області налічується 152 очисні споруди всіх форм власності, з них 148 діючі та 4, які не функціонують; з них 133 очисні споруди, які здійснюють скид зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, а саме: комунальних підприємств – 27, закладів освіти – 27, охорони здоров'я – 13, соціального захисту – 6, приватних підприємств – 24, підприємства різних форм власності – 51 та 15 очисних, що не здійснюють скид в поверхневі водні об'єкти.

Загалом стан очисних споруд є задовільним. Є й такі очисні споруди, які потребують невідкладного капітального ремонту або реконструкції. В основному це комунальні підприємства, серед яких КП «Екопобутсервіс» Войнилівська ОТГ, ЖКП «Техносервіс» с. П'ядики, селищне комунальне підприємство с-ще Ворохта та ВУВКГ м. Яремче. Крім того, у незадовільному стані знаходяться очисні споруди Зборянської гімназії, Верхнянського ліцею Верхнянської сільської ради ОТГ та очисні споруди Підгайчиківської сільської ради Коломийського р-ну.

4) Накопичення промислових і побутових відходів

Серйозною проблемою в питаннях поводження з відходами є приведення в безпечний екологічний стан звалищ побутових відходів. Об'єкти розміщення твердих побутових відходів у переважній більшості експлуатуються з порушенням екологічних і санітарних вимог, не дотримуються технологічні вимоги складування відходів, відсутні спостережні свердловини за змінами у стані підземних вод, не дотримані розміри санітарно-захисних зон. Як наслідок, вони спричиняють інтенсивне забруднення ґрунтів, поверхневих і підземних вод та атмосферного повітря.

Ситуація накопичення промислових і побутових відходів обумовлена відсутністю налагодженої системи утилізації промислових відходів, роздільного сортування і збирання твердих побутових відходів і пакувальної тари як вторинної сировини, а також недостатньою увагою до цієї проблеми органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, низьким рівнем екологічної культури населення області

5) Розвиток ерозійних процесів і зниження родючості ґрунтів

Ерозійні процеси є наслідком розорювання земель на схилах більше 5 градусів, відсутності системи протиерозійних заходів на сільськогосподарських угіддях, переважання тракторного трелювання деревини на лісових землях, а також внесення добрив і припинення вапнування ґрунтів. Основними причинами цих процесів є:

- відсутність сівозміни;
- неправильне розорювання схилів;
- порушення вікової і породної структури лісових насаджень;
- відсутність стокорегулюючих заходів на водозаборах рік.

4. Зобов'язання у сфері охорони довкілля

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (№ 1264-XII від 26.06.91) визначено (ст. 20⁴), що до компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища належить:

а) забезпечення реалізації державної політики у сфері заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, здійснення управління та регулювання у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України на відповідній території;

б) участь у проведенні моніторингу стану навколишнього природного середовища;

в) участь у розробленні стандартів щодо регулювання використання природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища від забруднення та інших шкідливих впливів;

г) реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;

ґ) затвердження за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, для підприємств, установ і організацій лімітів використання природних ресурсів (крім природних ресурсів загальнодержавного значення), скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище (крім скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення, навколишнього природного середовища за межами відповідної території);

д) видача дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства;

д¹) реалізація повноважень у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку;

е) вирішення інших питань у сфері охорони навколишнього природного середовища відповідно до закону.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (№ 2697-VIII від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722/2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354-VIII від 20.03.2018).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 214/95-ВР від 06.06.95) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 18 травня 2013

р. дозволи на спеціальне водокористування надаються не Мінприроди України, а Радою міністрів АР Крим і обласними адміністраціями (для водних ресурсів державного значення) та органами виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища АР Крим і обласними радами (для водних ресурсів місцевого значення). Водночас процедури надання таких дозволів залишилися незмінними.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується»;
- Державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;
- наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів».

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря визначаються в Законі України «Про охорону атмосферного повітря» (2707-XII від 16.10.92). Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок здійснення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря»;
- посібник з інвентаризації джерел викидів в атмосферне повітря;
- максимальні допустимі концентрації та «можливі рівні безпечного ефекту» для забруднюючих речовин в атмосферному повітрі для заселених територій.

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про відходи» (№ 187/98-ВР від 05.03.1998) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються статтею 20 закону «Про відходи».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560-XII від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059-VIII від 23.05.2017).

5. Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Стратегії

Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Стратегії визначалися відповідно до контрольного переліку, наведеного в табл. 2.

Таблиця 2. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії відповідно до контрольного переліку

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?		•		+
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		•		
3. Погіршення якості атмосферного повітря?		•		+
4. Появу джерел неприємних запахів?			•	
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			•	
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?		•		+
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			•	
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			•	
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			•	
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			•	+
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			•	
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			•	
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			•	
14. Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?			•	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			•	
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів?			•	
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?			•	+
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?		•		+
19. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			•	
20. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?			•	
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			•	
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?			•	+
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			•	
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			•	
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			•	
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			•	
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та			•	

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
цілями місцевих громад?				
Біорізноманіття				
28. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			•	+
29. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			•	
30. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?			•	
31. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			•	
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			•	+
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			•	+
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			•	
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?			•	
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?			•	
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?	•			+
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?	•			
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			•	
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			•	+
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			•	
42. Погіршення екологічного моніторингу?			•	+
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			•	
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			•	
Інше				
45. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			•	
46. Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			•	
47. Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			•	
48. Суттєве порушення якості природного середовища?			•	
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			•	
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			•	

На основі оцінок, представлених в табл. 2, можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії:

Атмосферне повітря. Стратегія не передбачає створення нових підприємств зі значними обсягами викидів. Проте, ймовірно можуть збільшитися обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у результаті реалізації проєкту зі сприяння створення галузевих кластерів у галузі деревообробки та хімічної промисловості (завдання 1.1.1), а також внаслідок створення індустріальних парків (завдання 1.1.2).

Ймовірно може відбутися збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел внаслідок реалізації завдання 2.1.2. «Розвиток транспортно-логістичної прикордонної інфраструктури», яке передбачає реалізацію проєктів зі створення міжнародного транспортно-логістичного центру та будівництва дорожнього кільця, яке об'єднає 4 області.

Ймовірне збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних і пересувних джерел ймовірно може призвести до погіршення якості атмосферного повітря. Разом з тим, зменшенню викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря і покращенню якості повітря має сприяти реалізація завдань 1.2.1. «Підтримка альтернативної енергетики» та 1.2.2. «Формування енергоефективного суспільства» операційної цілі 1.2. «Енергетична самодостатність».

Водні ресурси. Стратегія не передбачає створення підприємств, діяльність яких призведе до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води. Проте, ймовірно можуть збільшитися обсяги скидів у поверхневі води в результаті реалізації проєкту зі сприяння створення галузевих кластерів у галузі деревообробки та хімічної промисловості (завдання 1.1.1), а також внаслідок створення індустріальних парків (завдання 1.1.2).

Разом з тим, Стратегія передбачає впровадження завдання 3.4.2. «Зменшення забруднення водних об'єктів та ґрунтів, покращення санітарного та екологічного стану населених пунктів», яке має сприяти покращенню якості поверхневих вод, а реалізація проєкту «Проектування, будівництво, ремонт і реконструкція комунальних очисних споруд та каналізаційних мереж» завдання 3.4.2 має сприяти зниженню навантаження та каналізаційні системи та покращенню якості очистки стічних вод.

Відходи. Стратегія не передбачає створення підприємств, діяльність яких призведе до збільшення обсягів промислових відходів. Проте, ймовірно можуть збільшитися обсяги промислових відходів в результаті реалізації проєкту зі сприяння створення галузевих кластерів у галузі деревообробки, хімічної промисловості та агропромислового комплексу (завдання 1.1.1), а також внаслідок створення індустріальних парків (завдання 1.1.2).

Разом з тим, реалізація завдання 3.4.1. «Створення системи поводження з твердими побутовими відходами» та проєкту «Створення підприємств з енергетичної переробки відходів лісового та сільського господарства» (завдання 1.4.4) має сприяти покращенню ситуації з побутовими і промисловими відходами.

Земельні ресурси. Внаслідок реалізації Стратегії не передбачається будь-якого посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Також Стратегія не передбачає змін у структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель. Покращенню стану земельних ресурсів має сприяти проєкт «Розроблення ґрунтозахисних та екологічнобезпечних технологій вирощування с/г культур...» (завдання 1.4.1) та завдання 3.4.2. «Зменшення забруднення водних об'єктів та ґрунтів...».

Біорізноманіття. В Стратегії не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття. Натомість збереженню біорізноманіття має сприяти реалізація завдання 3.4.5. «Збереження та розширення природних територій та об'єктів природо-заповідного фонду, відновлення лісів».

Рекреаційні зони та культурна спадщина. Впровадження Стратегії може мати як позитивний, так і негативний вплив на рекреаційні зони залежно від того, наскільки будуть дотримані природоохоронні вимоги під час реалізації операційної цілі 1.3. «Розвиток туристично-рекреаційної сфери, територій історико-культурної спадщини».

Впровадження Стратегії не має призводити до негативного впливу на наявні об'єкти культурної спадщини, а реалізація завдання 1.3.4. «Збереження та управління природною та

культурною спадщиною» та операційної цілі 3.3 «Розвиток мережі закладів культури» має сприяти збереженню культурної спадщини.

Населення та інфраструктура. Виконання завдання 2.2.2. «Покращення житлово-комунальної інфраструктури» має сприяти поліпшенню розвитку житлово-комунальної інфраструктури області.

Стратегія призведе до суттєвого впливу на нинішню транспортну структуру і до змін у структурі транспортних потоків, що пов'язано з реалізацією завдання 2.1.2. «Розвиток транспортно-логістичної прикордонної інфраструктури». Ці зміни можуть сприяти покращенню якості надання транспортних послуг. Стратегія передбачає необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень. Зокрема, це стосується проєктів зі створення міжнародного транспортно-логістичного центру та будівництва дорожнього кільця, яке об'єднає 4 області (завдання 2.1.2).

Розвиток транспортно-логістичної інфраструктури (завдання 2.1.2) може мати значний вплив на довкілля. Для того щоб забезпечити безперебійне та економічно ефективне функціонування міжнародного транспортно-логістичного центру необхідна наявність добре розвиненої транспортної мережі, а також оптимальної структури парку транспортних засобів (наявність певної кількості спеціалізованого транспорту, транспортних засобів різної вантажопідйомності і т. д.). Антропогенний вплив тут виражається у додатковій емісії забруднюючих речовин в атмосферу в місцях накопичення транспорту через нерозвиненість транспортної мережі, а також через можливість використання більш дешевих видів палива, продукти переробки яких негативно впливають на стан довкілля та здоров'я людини. Окрім впливу на довкілля транспортної сфери логістичної інфраструктури необхідно також враховувати вплив виробничої та складської сфер логістики.

Стратегія не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення області. Натомість виконання операційної цілі 3.1. «Забезпечення рівного доступу, підвищення якості медичних, освітніх послуг та розвиток спорту в громадах», а також завдання 3.4.3. «Забезпечення якісною питною водою жителів області» має призвести до покращення стану здоров'я населення.

Екологічне управління, моніторинг та інше. Стратегія не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки.

Ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Такі проєкти, як проєкт зі створення міжнародного транспортно-логістичного центру, проєкт «Мале Карпатське коло» та проєкт з розвитку інженерної інфраструктури для індустріальних парків, потребуватимуть проведення оцінки впливу на довкілля (ОВД).

6. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив

Сценарії розвитку Івано-Франківської області розроблені як складова Схеми планування території області до 2036 року та затверджені рішенням обласної ради від 30.06.2017 року № 548-16/2017.

Аналіз сучасних тенденцій та передумов розвитку господарського комплексу Івано-Франківської області не дає можливості окреслити єдиний безальтернативний варіант розвитку економіки регіону. Мова може йти про декілька варіантів можливого розвитку господарства регіону у перспективі, де ключову роль буде відігравати промислове виробництво.

Найбільш ймовірними є такі сценарії розвитку – інерційний, інноваційний та проміжний. Кожний з них має свої особливості та специфіку, що визначають соціально-економічний стан та архітектурний вигляд області, його роль в регіоні та країні, стан природного середовища, основні характеристики та рівень життя населення.

1. Інерційний варіант розвитку Івано-Франківської області пов'язаний із досить ймовірним збереженням - консервацією нинішнього стану виробництва регіону. Цей варіант виходить з того, що зміни у промисловій політиці практично не відбуваються: продовжується повільне реформування, спрямоване на поступове поглиблення ринкових перетворень, а також повільний процес структурних трансформацій промислового виробництва. Вплив держави на економічні процеси обмежений лише рекомендаційними програмами, відносно невеликою кількістю державних замовлень, незначною фінансовою підтримкою за рахунок державних інвестицій, деякими змінами податкового законодавства. За таких умов прогноз має переважно інерційний характер з корегуванням на експертну оцінку можливих змін у попиті на традиційну продукцію галузей та пристосування наявних виробничих потужностей до нової продукції, що користується попитом.

При інерційному варіанті розвитку подій пріоритет у розвитку промисловості буде надаватися виробництвам, що не потребують значних капіталовкладень в організацію та підготовку виробництва або мають швидку економічну віддачу. Перед усім мова йде про низько- чи середньо-технологічні, ненаукоємні галузі добувної промисловості, переробки мінеральної сировини, хімічної та харчової промисловості, виробництва будівельних матеріалів та ін. При цьому динамічні показники розвитку виробництва будуть залишатись малорухомими.

При збереженні існуючих тенденцій зростання виробництва, структура промисловості матиме невідповідний існуючому у Івано-Франківській області потенціалу рівень прогресивності. При крайній важливості випереджаючих темпів зростання продукції машинобудування (особливо його високотехнологічних виробництв) вони є практично на одному рівні з темпами росту всієї промисловості області. А це вкрай стримує процеси інноваційного розвитку економіки регіону.

Інерційний варіант розвитку промисловості може бути виправданим лише на короткотривалу перспективу (максимум 3-5 років), оскільки дозволяє акумулювати необхідні для розвитку високотехнологічних виробництв області інвестиційні ресурси.

Разом із тим реалізація цього варіанту на довготривалу перспективу (20-25 років) є недоцільною, хоча й імовірною. При такому розвитку подій дуже ускладнюється перехід економіки області на інноваційну модель розвитку.

2. Інноваційний варіант розвитку області пов'язаний з всебічною модернізацією, структурною трансформацією промисловості, сільського господарства, транспорту, зв'язку та їх інтеграцією з інноваційним і науково-освітнім комплексом регіону. Саме ця модель відповідала б постіндустріальній спрямованості господарського розвитку Івано-Франківської області.

Вирішення цієї складної та масштабної задачі вимагає максимального використання всіх можливих ресурсів – матеріальних, фінансових, інтелектуальних, організаційних. Саме ці аспекти визначають механізм та напрями реалізації програми розвитку господарського комплексу Івано-Франківщини на інноваційній основі.

Інноваційна економіка в сучасних умовах характеризується, перш за все, готовністю формуючих її суб'єктів господарювання до конкуренції, пошуку та освоєння нових ринків. Досягнення цього стану у промисловості сьогодні можливе тільки на основі широкого впровадження технологічних нововведень, виходу на ринок з новою наукоємною, конкурентоспроможною продукцією. Ці риси мають бути притаманними усім галузям промисловості, особливо прогресовизначальним виробництвам (виготовлення технологічного обладнання, комп'ютерної техніки, сучасних засобів зв'язку тощо).

Реалізація інноваційної програми розвитку в сучасних умовах є досить складним завданням, зважаючи на не дуже високий технічний та технологічний рівень основної частини промислових підприємств області.

Реалізація інноваційного варіанту вимагає ініціативи та значних організаційних зусиль з боку управлінських структур. Це зумовлено тим, що цей варіант базується на припущенні, що держава буде проводити активну промислову політику, спрямовану на кардинальні зміни у внутрішньогалузевій та міжгалузевій структурі промислового виробництва у відповідності з світовими тенденціями та змінами кон'юнктури ринку.

Структура господарського комплексу Івано-Франківської області сьогодні загалом характеризується переважанням частки виробничої сфери над невиробничою. В той же час світовий досвід засвідчує, що домінування невиробничої сфери в структурі господарства є прогресивним явищем. Пов'язано це з тим, що розвиток основних видів діяльності невиробничого сектору економіки – ринкової інфраструктури, інформаційного, інжинірингового та консалтингового обслуговування, науково-дослідної та проектно-конструкторської діяльності – є не тільки визначальним чинником зростання ефективності виробничої сфери регіону, а й запорукою його постіндустріального розвитку.

Перед усім слід зазначити, що інноваційний варіант розвитку передбачає створення в регіоні близько 105 тис. нових робочих місць, що дозволить істотно зменшити чисельність самозайнятого населення та скоротити його міграційний відтік за межі регіону та держави.

Пропонований інноваційний варіант розвитку економіки області передбачає також і її значну галузеву трансформацію. В структурі економіки Івано-Франківської області має суттєво зрости частка невиробничої сфери, головним чином за рахунок випереджаючого розвитку галузей ринкової інфраструктури (фінансова діяльність), освіти та науки, охорони здоров'я та рекреаційної діяльності тощо.

Становлення чіткої інноваційної спрямованості промислового комплексу області може бути здійснене лише на основі розробки та широкого впровадження технологічних нововведень, виходу на ринок з новою наукоємною, конкурентоспроможною продукцією. Ці риси мають бути притаманними усім галузям промисловості. Формування такої моделі господарства досягається шляхом інтегрування промислового виробництва міст з територіальними формами організації інноваційної діяльності. Ключовими компонентами серед цих форм є технопарки, які в своєму розміщенні орієнтуються на зручне транспортно-географічне положення (близькість до транспортних коридорів), наявність висококваліфікованої робочої сили, сформовану інженерну, комунікаційну інфраструктури, близькість до крупних університетських центрів, ринок венчурного капіталу тощо.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії

Під час проведення аналізу ймовірних негативних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії було виявлено ряд операційних цілей, завдання яких потребують серйозної уваги під час їх реалізації, щоб не допустити негативного впливу на довкілля, або які доцільно скоригувати для того, щоб посилити позитивні наслідки для довкілля та здоров'я населення внаслідок реалізації Стратегії. Відповідні пропозиції наведені в табл. 3.

Таблиця 3. Пропозиції до цілей і завдань Стратегії

Завдання	Пропозиції до сфер реалізації заходів
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. КОНКУРЕНТНО-СПРОМОЖНА ЕКОНОМІКА НА ЗАСАДАХ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ	
Операційна ціль 1.1. Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності, залучення інвестицій	
1.1.1. Сприяння розвитку інноваційної складової видів економічної діяльності зі значним потенціалом	<u>Додати:</u> Системне впровадження екологічно дружніх технологій на підприємствах-забруднювачах <u>Додати:</u> Створення умов для залучення підприємствами-забруднювачами фінансових ресурсів на модернізацію виробництва шляхом «зелених інвестицій». <u>Додати:</u> Підтримка розвитку інженерних розробок у сфері інноваційних екобезпечних технологій
1.1.2. Підготовка та супровід інвестиційних проектів	<u>Додати:</u> Розроблення та впровадження спеціальних екологічних критеріїв для оцінки інвестиційних проектів <u>Додати:</u> Створення умов для розробки інвестиційних проектів у сфері альтернативної енергетики
1.1.4. Сприяння розвитку малого в т.ч. молодіжного та середнього підприємництва	<u>Додати:</u> Сприяння розвитку екологічно дружнього («зеленого») малого та середнього бізнесу <u>Додати:</u> Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу у сфері поводження з побутовими та промисловими відходами
Операційна ціль 1.2. Енергетична самодостатність	
1.2.1. Підтримка альтернативної енергетики	<u>Додати:</u> Створення банку даних земель, у тому числі порушених, придатних для розміщення об'єктів альтернативної енергетики
1.2.2. Формування енергоефективного суспільства	<u>Додати:</u> Проведення інформаційних кампаній щодо можливостей отримання «тепліх» кредитів <u>Додати:</u> Сприяння підготовці/перепідготовці/ підвищенню кваліфікації фахівців з енергетичного менеджменту для промислових підприємств і муніципалітетів
Операційна ціль 1.3. Розвиток туристично-рекреаційної сфери, територій історико-культурної спадщини	
1.3.1. Створення нових та підтримка туристичних продуктів і атракцій, у т.ч. на гірських територіях, їх доступність для людей з інвалідністю	<u>Додати:</u> Сприяння розвитку сільського зеленого туризму в регіоні
1.3.2. Розвиток туристичної, сервісної інфраструктури та навігації	<u>Додати:</u> Проведення екологічного аудиту і паспортизації туристичних територій та об'єктів з обов'язковим визначенням допустимої рекреаційної місткості та екологічної стійкості ландшафтів <u>Додати:</u> Розроблення еколого-туристичної карти території області (з нанесенням чітко визначених екологічних маршрутів, відомостями про основні об'єкти, різноманіття флори та фауни) <u>Додати:</u> Створення веб-сторінки «Довкілля Івано-Франківщини» на офіційному сайті Івано-Франківської

Завдання	Пропозиції до сфер реалізації заходів
обласної державної адміністрації	
Операційна ціль 1.4. Стимулювання економічного розвитку громад, сільських та гірських територій	
1.4.1. Розвиток фермерських господарств та сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, виробництва органічної сільськогосподарської продукції	<u>Додати:</u> Створення еколого-просвітницьких центрів з впровадження органічного землеробства на базі закладів освіти
1.4.4. Підвищення фінансової спроможності громад в т.ч. через розвиток малого бізнесу	<u>Додати:</u> Інформування щодо можливості отримання кредитів для малого і середнього бізнесу
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ ОБЛАСТІ	
Операційна ціль 2.1. Розвиток дорожньо-транспортної, логістичної, прикордонної інфраструктури	
2.1.1. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт мостів і автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення	<u>Додати:</u> Розвиток інфраструктури для екологічно чистого транспорту, у т.ч. велосипедної інфраструктури та мережі заправок для електромобілів
2.1.2. Розвиток транспортно-логістичної прикордонної інфраструктури	<u>Додати:</u> Розвиток електротранспорту та міського громадського транспорту
Операційна ціль 2.2. Розвиток інфраструктури територіальних громад	
2.2.3. Організація просторового планування територій	<u>Додати:</u> Сприяння формуванню екологічної мережі області на основі використання сучасних геоінформаційних технологій
2.2.4. Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури громад	<u>Додати:</u> Формування системи інформування населення щодо питань зміни клімату, енергоефективності й турботи про довкілля»
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3 СТВОРЕННЯ КОМФОРТНИХ ТА БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ПРОЖИВАННЯ НА ТЕРИТОРІЇ	
Операційна ціль 3.1. Забезпечення рівного доступу, підвищення якості медичних, освітніх послуг та розвиток спорту в громадах	
3.1.2. Підвищення якості та доступності освітніх послуг: будівництво, реконструкція та покращення матеріально-технічної бази закладів освіти	<u>Додати:</u> Розвиток екологічної освіти та освіти для сталого розвитку
Операційна ціль 3.3. Розвиток мережі закладів культури	
3.3.2. Формування та впровадження ідеології культури для дітей та молоді	<u>Додати:</u> Залучення громадськості, місцевих жителів до прийняття рішень, які можуть мати негативний вплив на довкілля
Операційна ціль 3.4. Підвищення рівня екологічної безпеки	
3.4.1. Створення системи поводження з твердими побутовими відходами	<u>Додати:</u> Впровадження новітніх технологій і обладнання зі збирання, сортування, транспортування, переробки і утилізації ТПВ <u>Додати:</u> Сприяння використанню відходів у якості вторинної сировини <u>Додати:</u> Впровадження роздільного збирання побутових відходів
3.4.2. Зменшення забруднення водних об'єктів та ґрунтів, покращення санітарного та екологічного стану населених пунктів	<u>Додати:</u> Відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок області <u>Додати:</u> Збільшення площі та поліпшення стану зелених насаджень в населених пунктах області
3.4.5. Збереження та розширення природних територій та об'єктів природо-заповідного фонду, відновлення лісів	<u>Додати:</u> Поліпшення стану природоохоронних територій

8. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Стратегії для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Стратегії. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації Стратегії, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля (ст. 17). Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Стратегії;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що Стратегія виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО.

Моніторинг базується на розгляді обмеженого числа відібраних показників (індикаторів) за кожним зі стратегічних напрямів та аналізі досягнення запланованих результатів. Система запропонованих в Стратегії індикаторів включає екологічні індикатори та індикатори здоров'я населення (див. табл. 4).

Таблиця 4. Екологічні індикатори та індикатори здоров'я населення, запропоновані в Стратегії

Операційна ціль	Індикатори
1.2. Енергетична самодостатність	Обсяги та темпи зростання виробництва електричної енергії з нетрадиційних відновлюваних джерел енергії, кВт. год та % Частка відновлюваних джерел енергії у структурі споживання паливно-енергетичних ресурсів області, % Кількість реалізованих інвестиційних проектів з енергоефективності
1.3. Розвиток туристично-рекреаційної сфери, територій історико-культурної спадщини	Кількість рекреаційних закладів
1.4. Стимулювання економічного розвитку громад, сільських та гірських територій	Протяжність відремонтованих, реконструйованих доріг Кількість відреставрованих об'єктів історико-культурної спадщини Кількість збудованих та реконструйованих полігонів та сміттєзвалищ Кількість облаштованих систем водозабезпечення та каналізування
2.1. Розвиток дорожньо-транспортної, логістичної, прикордонної інфраструктури	Підвищення рівня якості надання послуг з обслуговування громадським транспортом
2.2. Розвиток інфраструктури територіальних громад	Забезпеченість населення якісною питною водою Реконструкція, будівництво нових очисних споруд
3.1. Забезпечення рівного доступу, підвищення якості медичних, освітніх послуг та розвиток спорту в громадах	Середня тривалість життя чоловіків та жінок, років; Забезпеченість населення лікарями всіх спеціальностей (на 10 тис. наявного населення), лікарів; Кількість побудованих (реконструйованих) об'єктів для заняття фізичною культурою на спорт, одиниць
3.2. Розвиток соціальної інфраструктури та інклюзії	Кількість об'єктів, обладнаних спеціальними та допоміжними засобами для осіб з інвалідністю, одиниць

	Зменшення кількості дітей з інвалідністю, які залишились без батьківського піклування
3.4. Підвищення рівня екологічної безпеки	Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, тис. т Кількість населених пунктів, забезпечених якісною питною водою, одиниць Обсяги промислових відходів (I-III класів небезпеки), тис. т Кількість виявлених та ліквідованих несанкціонованих сміттєзвалищ, одиниць Кількість територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території області, одиниць Площа земель природно-заповідного фонду, % Питома вага площі природно-заповідного фонду від загальної площі області, %

З метою врахування індикаторів, зазначених в національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», кількість екологічних індикаторів доцільно розширити (табл. 5).

Таблиця 5. Додаткові екологічні індикатори

Операційна ціль	Індикатори
1.2. Енергетична самодостатність	Частка енергії, виробленої з відновлювальних джерел, у загальному кінцевому споживанні енергії, %
1.4. Стимулювання економічного розвитку громад, сільських та гірських територій	Площа орних земель (ріллі), тис. га Частка сільськогосподарських угідь під органічним виробництвом у загальній площі сільськогосподарських угідь, % Площа земель органічного виробництва, тис. га Частка площі сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ) у загальній території області, % Кількість визначених та реалізованих завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель, одиниць
2.1. Розвиток дорожньо-транспортної, логістичної, прикордонної інфраструктури	Частка електротранспорту у внутрішньому сполученні, %
2.2. Розвиток інфраструктури територіальних громад	Частка сільського населення, яке має доступ до безпечної питної води, % Частка сільського населення, яке має доступ до централізованого водопостачання, % Частка сільського населення, яке має доступ до покращених умов санітарії, %
3.4. Підвищення рівня екологічної безпеки	Кількість міст, в яких середньодобові концентрації основних забруднюючих речовин в атмосферному повітрі перевищують середньодобові гранично допустимі концентрації, одиниць Частка скидів забруднених (забруднених без очистки та недостатньо очищених) стічних вод у водні об'єкти у загальному обсязі скидів, % Частка спалених та утилізованих відходів у загальному обсязі утворених відходів, % Лісистість території області, % Запаси деревини в лісах, млн куб. м

9. Резюме

1. Мета Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки полягає у створенні комфортних умов життя людини через вирішення спільних проблем та реалізації завдань щодо ефективного розвитку продуктивних сил громад, раціонального використання ресурсного потенціалу, забезпечення екологічної безпеки та вдосконалення територіальної організації суспільства. Бажана «траєкторія» розвитку Івано-Франківської області, що має призвести до досягнення стратегічного бачення, визначається трьома стратегічними цілями:

1) Конкурентоспроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації.

2) Розвиток інфраструктури області.

3) Створення комфортних та безпечних умов проживання на території Івано-Франківської області.

2. Аналіз трендів стану довкілля Івано-Франківської області вказує на такі тенденції: коливання обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел на високому рівні (приблизно 200 тис. т); зменшення до 2016 року обсягів забору й використання води та обсягів скиду забруднених вод у поверхневі водні об'єкти і зростання цих обсягів у наступні роки; високий ступінь сільськогосподарської освоєності території області; припинення зростання площі природно-заповідного фонду; розширення площ рубок лісу; приблизно постійний рівень утворення відходів і збільшення обсягів накопичених відходів I-IV класів небезпеки на сховищах організованого складування та на території підприємств.

3. Основними екологічними проблемами області є надзвичайна екологічна ситуація, яка склалася після припинення виробничої діяльності виробництва калійних добрив в м. Калуші; забруднення атмосферного повітря викидами промислових підприємств і автотранспорту; забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства; накопичення промислових і побутових відходів; розвиток ерозійних процесів і зниження родючості ґрунтів.

4. Основні зобов'язання у сфері охорони довкілля області визначаються законами України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про відходи», «Про інвестиційну діяльність», Водним кодексом України, Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

5. Значні наслідки для довкілля може мати розвиток транспортно-логістичної інфраструктури. Слід очікувати, що реалізація Стратегії призведе до суттєвого впливу на нинішню транспортну структуру і до змін у структурі транспортних потоків. Ймовірно може відбутися:

- збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних і пересувних джерел;
- збільшення обсягів скидів забруднюючих речовин у поверхневі води;
- зростання кількості накопичених відходів.

Такі проєкти, як проєкт зі створення міжнародного транспортно-логістичного центру, проєкт «Мале Карпатське коло» та проєкт з розвитку інженерної інфраструктури для індустріальних парків, потребуватимуть проведення оцінки впливу на довкілля (ОВД).

6. Реалізація Стратегії не повинна призвести до появи нових негативних наслідків для довкілля, якщо під час її реалізації будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги.

Ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Реалізація багатьох операційних цілей Стратегії має призвести до покращення екологічної ситуації в регіоні.

Стратегія не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення області. Натомість реалізація завдань Стратегії, спрямованих на підвищення якості медичних послуг

забезпечення якісною питною водою жителів області, має призвести до покращення стану здоров'я населення.

7. Під час проведення аналізу ймовірних негативних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії було виявлено ряд операційних цілей, завдання яких потребують серйозної уваги під час їх реалізації, щоб не припустити негативного впливу на довкілля, або які доцільно скоригувати для того, щоб посилити позитивні наслідки для довкілля та здоров'я населення внаслідок реалізації Стратегії. Для запобігання, зменшення та пом'якшення ймовірних негативних наслідків виконання Стратегії запропоновано ряд заходів.

8. Сценарії розвитку Івано-Франківської області розроблені як складова Схеми планування територій області до 2036 року та затверджені рішенням обласної ради від 30.06.2017 року № 548-16/2017. Найбільш ймовірними є такі сценарії розвитку – інерційний, інноваційний та проміжний. Кожний з них має свої особливості та специфіку, що визначають соціально-економічний стан та архітектурний вигляд області, його роль в регіоні та країні, стан природного середовища, основні характеристики та рівень життя населення.

9. Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Стратегії є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме Стратегія. Система запропонованих в Стратегії індикаторів включає екологічні індикатори та індикатори здоров'я населення. Кількість екологічних індикаторів можна розширити шляхом використання таких індикаторів, для яких є моніторингові дані. З метою врахування індикаторів, зазначених в національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», кількість екологічних індикаторів доцільно розширити.